

Cyflwyniad

Refferendwm ar y system bleidleisio Seneddol 2011

Cyflwyniad i ymgyrchu mewn refferendwm

Mae'r ddogfen hon ar gyfer
ymgyrchwyr sydd eisiau gwybod
rhagor am refferenda.

Cynnwys:

Cyflwyniad i refferenda

Beth sy'n digwydd mewn refferenda

Cofrestru fel ymgyrchwr

Grwpiau ymgyrchu arweiniol

Termau ac ymadroddion rydyn ni'n eu defnyddio

Rydyn ni'n defnyddio '**rhaid**' pan ydyn ni'n cyfeirio at ofyniad cyfreithiol neu reoleiddiol penodol. Rydyn ni'n defnyddio '**dylai**' ar gyfer eitemau rydyn ni'n eu hystyried i fod yn isafswm ar gyfer arfer da, ond nad ydyn nhw'n ofynion cyfreithiol.

Does dim rhaid ichi ddilyn y canllawiau hyn, ond os ydych chi, fel arfer byddwch chi'n gwneud digon i gydymffurfio â'r gyfraith.

Ein hagwedd tuag at orfodi

Os nad ydych chi'n cydymffurfio â gofynion cyfreithiol neu reoleiddiol efallai byddwch chi neu eich mudiad yn agored i sancsiynau sifil neu droseddol. Gallwch chi ddod o hyd i ragor o wybodaeth ynghylch agwedd y Comisiwn tuag at orfodi ar

www.electoralcommission.org.uk/party-finance/enforcement.

Cyflwyniad i ymgyrchu'r Refferendwm

Mae'r ddogfen hon ar gyfer:

Pobl a hoffai ymgyrchu mewn refferendwm.

Mae'r ddogfen yn ymdrin a:

- Cyflwyniad i refferenda
- Beth sy'n digwydd pan gynhelir refferendwm
- Pwy sy'n gallu ymgyrchu mewn refferendwm
- Mynd yn ymgyrchwr cofrestredig
- Grwpiau ymgyrchu arweiniol

Dogfenni cysylltiedig:

- [Trosolwg o ymgyrchoedd refferendwm](#)
- [Trosolwg o roddion ar gyfer ymgyrchwyr refferendwm](#)
- [Cyfarwyddyd sy'n benodol i refferenda](#)
- [Sefyllfaoedd a gweithdrefnau – y broses o ddynodi](#)

Ffurflenni ac esboniadau

- [Ffurflen RC1PVS Cais i gofrestru fel ymgyrchydd – Refferendwm System Bleidleisio Senedd y Deyrnas Unedig 2011](#)

2

Crynodeb

Mae cyfranogi gweithredol ymgyrchwyr yn hanfodol ynghylch llwyddiant refferendwm.

Os hoffech chi ymgyrchu, mae angen ichi wybod am y ffordd y trefnir refferenda a pha reolau mae rhaid ichi eu dilyn.

Bydd y cyflwyniad hwn yn rhoi'r pwyntiau allweddol ichi ynglŷn â refferenda gan ddweud wrthy ch chi ble y gallwch chi ddod o hyd i ragor o wybodaeth.

Cyflwyniad

Mae refferendwm yn ddigwyddiad ble gofynnir i etholwyr bleidleisio ar destun neu gynnig neilltuol (ar ffurf cwestiwn).

Er enghraifft, yn 1975 cynorthwyodd refferendwm ar draws y DU i benderfynnu a ddylai'r DU aros fel aelod o'r Gymuned Ewropeaidd.

Mae dau fath o refferendwm:

- Refferenda o dan y Ddeddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 (refferenda PPERA).
- Refferenda llywodraeth leol. Er enghraifft, a ddylid cael maer etholedig yn eich ardal.

Mae gwahanol gyfreithiau, reolau a rheoleiddiadau'n perthyn i'r mathau hyn o refferendwm. Rydyn ni'n rheoleiddio refferenda PPERA yn unig a mae'r canllawiau hyn yn perthyn iddyn nhw yn unig.

Os ydych chi eisiau gwybod rhagor am refferenda llywodraeth leol, bydd angen ichi gysylltu â'ch awdurdod lleol.

Os ydych chi eisiau gwybod a yw refferendwm arfaethedig yn refferendwm PPERA, ffoniwch ni neu ymwelwch â'n safwe os gwelwch yn dda.

Dydy'r canllawiau hyn ddim yn perthyn i refferenda llywodraeth leol gan nad ydyn ni'n eu rheoleiddio.

4

Beth sy'n digwydd pan gynhelir refferendwm?

Os yw refferendwm PPERA yn mynd i ddigwydd, bydd deddfwriaeth yn cael ei phasio sy'n cynnwys y cwestiwn awgrymedig a manylion ynglŷn â'r ffordd y bydd hi'n cael ei threfnu.

Cyn y cynhelir refferendwm, mae cyfnod ffurfiol o ymgyrchu a enwir 'cyfnod y refferendwm'. Yn ystod y cyfnod hwn, mae rheolau ar ymgyrchu, gwario a chyllid yn perthyn.

Rydyn ni'n cyhoeddi amserlen sy'n dangos y dyddiadau a'r terfynau amser ar gyfer pob refferendwm. Ac, o ddiwrnod cyntaf cyfnod y refferendwm, rydyn ni'n cychwyn cofrestru ymgyrchwyr.

Bydd yr amserlen a gyhoeddir yn cynnwys y wybodaeth ganlynol:

- Pryd mae rheolau gwariant y refferendwm yn cychwyn.
- Beth ydy'r terfynau gwario.
- Y terfyn amser i wneud cais inni i gael eich enwi fel grŵp ymgyrchu arweiniol.
- Y terfyn amser mae rhaid i etholwyr gofrestru yn ei erbyn, gan gynnwys cofrestru am bleidleisiau post
- Y terfynau amser i ymgyrchwyr ddatgan inni ar ôl y refferendwm.

Ar ôl i bleidlais y refferendwm gau, cyfrifir y pleidleisiau'n lleol. Nesaf cyfosodir y canlyniadau lleol a chyhoeddir y canlyniad cyfan.

Beth yw ein cyfrifoldebau statudol?

O dan y Ddeddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 (PPERA) mae cyfrifoldebau'r Comisiwn Etholiadol yn cynnwys:

- Sylwi ar eiriad cwestiwn y refferendwm.
- Cofrestru ymgyrchwr
- Rheoleiddio gwariant a rhoddion yr ymgyrch,
- Dynodi grwpiau ymgyrchu arweiniol
- Gosod a gwenyddu'r grantiau i grwpiau ymgyrchu arweiniol
- Adrodd ar weinyddu'r refferendwm
- Cyfarwyddo'r refferendwm a sicrhau cywirdeb cyfan y canlyniad.

I gael rhagor o wybodaeth ar refferenda a sut maen nhw'n cael eu trefnu gweler:

- [Trosolwg o ymgyrchoedd refferendwm](#)

Pwy sy'n gallu ymgyrchu mewn refferendwm?

Gall pawb wario hyd at £10,000 ar ymgyrchu yn ystod cyfnod y refferendwm heb gofrestru gyda ni.

Os ydych chi eisiau gwario mwy na hyn, mae rhaid ichi gofrestru gyda ni i fynd yn 'ymgyrchwr cofrestredig'. Rydyn ni'n agor y cofrestrau ar ddechrau cyfnod y refferendwm.

Mae rhaid ichi ddweud wrthyn ni ba ochr o'r drafodaeth rydych chi'n ymgyrchu drosti.

Gallwch chi gofrestru gyda ni trwy ddefnyddio'r [Ffurflen RC1PVS Cais i gofrestru fel ymgyrchydd – Refferendwm System Bleidleisio Senedd y Deyrnas Unedig 2011](#) ar ein safwe.

I gael rhagor o wybodaeth ar y rheolau ac arfer da ynghylch sut y gallwch chi ymgyrchu, gweler ein [Y pethau 'i'w gwneud' ac i 'beidio â'u gwneud' yn ystod ymgyrch refferendwm](#). Mae'r rheolau hyn yn perthyn os oes angen ichi gofrestru gyda ni neu beidio.

Pwy sy'n gallu cofrestru fel ymgyrchwr?

Dim ond y mathau dilynol o unigolion neu gyrff sy'n gallu cofrestru fel ymgyrchwr:

- Unigolyn sy'n byw yn y DU neu sydd wedi'i gofrestru ar gofrestr etholwyr yn y DU.
- Plaid wleidyddol sydd wedi'i chofrestru yn y DU.
- Cwmni sy'n gofrestrredig yn y DU a sy'n ymgorfforedig yn yr UE a sy'n cynnal busnes yn y DU.
- Undeb Llafur sydd wedi'i gofrestru yn y DU.
- Cymdeithas Adeiladu sydd wedi'i chofrestru yn y DU.
- Partneriaeth Atebolrwydd Cyfyngedig sydd wedi'i chofrestru yn y DU. sy'n cynnal busnes yn y DU.
- Cymdeithas lesiant, ddiwydiannol, ddarbodus neu adeiladu sydd wedi'i chofrestru yn y DU.
- Cymdeithas anghorfforedig sy'n seliedig yn y DU a sy'n cynnal rhan fwyaf ei busnes neu ei weithgareddau eraill yn y DU.

Mae cyfyngiadau ar y wybodaeth y gellir ei dosbarthu gan gyrff cyhoeddus yn ystod refferendwm. Gweler:

- [Papur arbenigol: Cyrff cyhoeddus a deunydd refferendwm](#)

Pwysig

Hyd yn oed os ydych chi wedi cofrestru gyda ni eisoes fel plaid gwleidyddol neu fel trydydd parti, mae angen ichi gofrestru fel ymgyrchwr ar gyfer pob refferendwm.

6

Mynd yn ymgyrchwr cofrestredig

Mae cofrestru fel ymgyrchwr yn rhoi ichi

- Terfyn gwariant sy'n uwch na £10,000
- Mynediad i'r gofrestr etholwyr i helpu'ch ymgyrch
- Yr hawl i gynrychiolwyr fynychu sesiynau agor pleidleisiau post, gorsafoedd pleidleisio a chyfrif y pleidleisiau.

Ariannu a gwario yn y refferendwm

Mae rhaid ichi fel ymgyrchwr cofrestredig gydymffurfio â'r rheolau ar wariant, rhoddion a benthyciadau o dan PPERA. Mae'r rhain yn ymdrin â'r rhan fwyaf o weithredu'r ymgyrch.

Mae rhaid ichi gofrestru rhywun i fod yn 'berson cyfrifol'. Bydd y person hwn yn gyfrifol am sicrhau bod y rheolau hyn yn cael eu dilyn.

Hefyd mae rhaid ichi ddatgan rhoddion, benthyciadau a gwariant eich ymgyrch inni ar ôl y refferendwm.

Mae 'benthyciadau' yn cynnwys gwarantau, gwarannau, a chyleusterau credyd megis gorddrafftiau a chardiau credyd.

Dyma'r rheolau ynghylch pwy yn eich ymgyrch sy'n gallu awdurdodi gwariant.

Pleidiau gwleidyddol

Os ydych chi'n blaid wleidyddol, eich trysorydd cofrestredig fydd eich 'person cyfrifol'.

Mae rhaid ichi barhau i ddatgan rhoddion a benthyciadau pob chwarter fel sy'n arferol. Mae rhaid ichi cyflwyno cofnod gwariant ar ôl y refferendwm, ond does dim angen ichi gyflwyno unrhyw gofnodion ychwnegol am roddion na fenthyciadau.

Allwch chi ddim gwneud rhoddion na fenthyciadau i ymgyrchwyr cofrestredig eraill, heblaw am grŵp ymgyrchu arweiniol dynodedig.

I gael rhagor o wybodaeth, gweler y ddogfen hon:

- [Trosolwg o ymgyrchoedd refferendwm](#)

Grwpiau ymgyrchu arweiniol

Unwaith eich bod wedi cofrestru, gallwch chi wneud cais inni i fynd yn grŵp ymgyrchu arweiniol (a elwir yn 'gorff ddynodedig' yn PPERA) ar gyfer un ochr o'r drafodaeth.

Y buddion ar gyfer grwpiau ymgyrchu arweiniol yw:

- Terfyn gwariant sy'n uwch nag ymgyrchwyr cofredtredig eraill
- Y gallu i anfon gwybodaeth i bleidleiswyr yn rhad ac am ddim.
- Darllediadau ymgyrch refferendwm
- Defnydd heb dâl o rai ystafelloedd cyhoeddus penodol
- Grant oddi wrthyn ni.

Mae rhaid inni sicrhau bod grwpiau ymgyrchu arweiniol yn cynrychioli'r rhai hynny sy'n ymgyrchu dros bob canlyniad yn iawn.

Oherwydd hyn, os hoffech chi ymgeisio i gael eich dynodi, efallai hoffech chi ystyried ffurfio corff fantell â grwpiau eraill sy'n ymgyrchu dros y canlyniad rydych chi'n ei gefnogi.

Mae rhaid i'r gorff fantell gael ei chofrestru gyda ni fel ymgyrchwr os yw'ch cais i gael ei ystyried.

I gael rhagor o wybodaeth ar ymgyrchwyr arweiniol gweler:

- [Sefyllfaoedd a gweithdrefniadau – y broses o ddynodi](#)

8

Sut y gallwn ni helpu

Gallwch chi ddod o hyd i ragor o wybodaeth yn y dogfenni cyfarwyddyd ein bod wedi'u hawgrymu yn y ddogfen hon, neu allwch chi weld ystod lawn ein canllawiau a'n hadnoddau diweddaraf ar ein safwe.

Os yw'n haws, gallwch chi gysylltu â ni hefyd ar un o'r rhifau ffôn neu un o'r cyfeiriadau e-bost isod. Rydyn ni yma i'ch helpu, felly cysylltwch os gwelwch yn dda.

Ffoniwch ni ar:

- **Lloegr:** 0207 271 0616 pef@electoralcommission.org.uk
- **Yr Alban:** 0131 255 0200
infoscotland@electoralcommission.org.uk
- **Cymru:** 029 2034 6800
infowales@electoralcommission.org.uk
- **Gogledd Iwerddon:** 028 9089 4020
infonorthernireland@electoralcommission.org.uk

Ymwelwch â ni ar www.electoralcommission.org.uk

Rydyn ni'n croesawu adborth ar ein canllawiau - ebostiwch ni ar: pef@electoralcommission.org.uk

Cyfieithiadau a fformatau eraill

Am wybodaeth ar gael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall neu mewn fersiwn print-mawr neu Braille cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol os gwelwch yn dda:

Ffôn: 020 7271 0500

Ebost: publications@electoralcommission.org.uk